

Raadsvoorstel

Burgemeester en wethouders

Jaargang	:	2025
Zaaknummer	:	3543749
Datum	:	27 februari 2025
Onderwerp	:	Deelname aan tweede experiment van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) met een nieuw stembiljet tijdens de volgende verkiezing

Voorstel:

Besluiten tot deelname aan het tweede experiment van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) met een nieuw stembiljet tijdens de volgende verkiezing.

Kerngegevens

Publiekssamenvatting

Het huidige stembiljet is te groot en daardoor lastig te lezen en te hanteren voor kiezers en stembureauleden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werkt daarom aan de ontwikkeling van een nieuw en kleiner model stembiljet. Tijdens de Europees Parlementsverkiezing op 6 juni 2024 hebben 5 gemeenten, waaronder Alphen aan den Rijn, deelgenomen aan het experiment met het nieuwe stembiljet. Na een eerste positieve evaluatie is besloten om door te experimenteren met het nieuwe stembiljet en in de vorm van een tweede experiment verder te onderzoeken hoe het nieuwe stembiljet door de kiezer wordt ontvangen. Eén van belangrijkste resultaten van het eerste experiment is dat kiezers goed uit de voeten konden met het nieuwe stembiljet. Zowel kiezers, stembureauleden als ambtenaren uit de experimenteergemeenten waren zeer positief. Het nieuwe stembiljet is eenvoudiger in gebruik en sneller te tellen. Er worden minder telfouten gemaakt. Ook zijn er met het nieuwe stembiljet relatief meer voorkeursstemmen uitgebracht. Maar ook bleek uit de evaluatie dat er 0.71 procent ongeldige stemmen zijn uitgebracht in de experimenteergemeenten. Alhoewel dit binnen de marge van 1% blijft, is dit percentage ongeldige stemmen hoger dan in de gemeenten waar met het huidige stembiljet is gestemd. Daarom wordt op basis van de evaluatie onder meer de communicatie en voorlichting aangescherpt en wordt de stembureau-instructie gewijzigd, met als doel om onder meer het aandeel ongeldige stemmen te verminderen.

De minister van BZK heeft de Gemeente Alphen aan den Rijn uitgenodigd om deel te nemen aan het tweede experiment bij de volgende verkiezing en op die manier een bijdrage te leveren aan de mogelijke landelijke invoering van een nieuw model stembiljet.

Inleiding/aanleiding

Het huidige stembiljet is te groot en daardoor lastig te hanteren en te lezen voor kiezers en stembureauleden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werkt daarom aan de ontwikkeling van een nieuw en kleiner model stembiljet. Tijdens de Europees Parlementsverkiezing op 6 juni 2024 hebben 5 gemeenten, waaronder Alphen aan den Rijn, deelgenomen aan het experiment met het nieuwe stembiljet. Na een eerste positieve evaluatie is besloten om door te experimenteren met het nieuwe stembiljet en in de vorm van een tweede experiment verder te onderzoeken hoe het nieuwe stembiljet door de kiezer wordt ontvangen. Eén van belangrijkste resultaten van het eerste experiment is dat kiezers goed uit de voeten konden met het nieuwe stembiljet. Zowel kiezers, stembureauleden als ambtenaren uit de experimenteergemeenten waren zeer positief. Het nieuwe stembiljet is eenvoudiger in gebruik en sneller te tellen. Ook zijn er met het nieuwe stembiljet relatief meer voorkeursstemmen uitgebracht. Maar ook bleek uit de evaluatie dat er 0.71 procent ongeldige stemmen zijn uitgebracht in de experimenteergemeenten. Alhoewel dit binnen de marge van 1% blijft, is dit percentage ongeldige stemmen hoger dan in de gemeenten waar met het huidige stembiljet is gestemd. Daarom wordt op basis van de evaluatie onder meer de communicatie en voorlichting aangescherpt en wordt de stembureau-instructie gewijzigd, met als doel om onder meer het aandeel ongeldige stemmen te verminderen.

De minister van BZK heeft de Gemeente Alphen aan den Rijn uitgenodigd om bij de volgende verkiezing deel te nemen aan het tweede experiment en op die manier een bijdrage te leveren aan de mogelijke landelijke invoering van een nieuw model stembiljet.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Er wordt geëxperimenteerd met een nieuw stembiljet dat:

- beter te hanteren is voor kiezers
- makkelijker te tellen is door stembureauleden
- beter te gebruiken is in combinatie met een hulpmiddel zoals de stemmal voor blinde en slechtziende kiezers
- geschikt is om in de toekomst elektronisch te tellen

Kader

In 2022 is de Tijdelijke experimentenwet nieuwe stembiljetten (hierna: Experimentenwet) aangenomen. Deze wet biedt de mogelijkheid om te experimenteren met een ander model stembiljet. De uitwerking van de Experimentwet is neergelegd in het Tijdelijk experimentenbesluit nieuwe stembiljetten. De vormgeving van de middelen is vastgelegd in de Tijdelijke experimentenregeling nieuwe stembiljetten.

Argumenten

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) werkt aan de ontwikkeling van een nieuw model stembiljet. Dit is nodig, omdat het huidige stembiljet te groot is en daardoor zowel voor de stembureauleden als voor veel kiezers lastig hanteerbaar en lastig te lezen. Ook gemeenten en de Kiesraad vragen al geruime tijd om de ontwikkeling van een nieuw stembiljet dat makkelijker en sneller te tellen is en dat eenvoudiger is in gebruik in combinatie met

hulpmiddelen. Door middel van het experiment wordt gekeken welke aandachtspunten er in de praktijk nog zijn voordat overgegaan kan worden tot wijziging van de Kieswet. Sinds 2012 zijn verschillende modellen van een nieuw stembiljet getest. Hier zijn ook verschillende doelgroepen bij betrokken. Deze testen hebben geleid tot het model stembiljet waarmee nu wordt geëxperimenteerd. Het nieuwe model stembiljet is overzichtelijker, waardoor het sneller te tellen is en er ook minder telfouten worden gemaakt. Ook zijn er in de experimenteergemeenten bij het eerste experiment meer voorkeursstemmen uitgebracht.

Aandachtspunten bij dit besluit:

- Tijdens het experiment wordt in de gemeente door alle kiezers gestemd met het nieuwe stembiljet.
- De kiezer stemt door middel van het inkleuren van een stemvakje voor:
 1. de partij (bovenste helft van het stembiljet, hier is ook plek voor een logo)
 2. een kandidaat van die partij (onderste helft stembiljet).
- De namen van de kandidaten staan niet meer op het stembiljet, maar in een losse kandidatenlijst. Deze kandidatenlijst krijgt de kiezer voorafgaand aan de verkiezing thuisgestuurd. Op de dag van de verkiezing hangt een grote kandidatenlijst in het stemlokaal en ligt de kandidatenlijst ook in elk stemhokje.
- Binnen de gemeentegrenzen zal uitgebreid gecommuniceerd worden richting kiezers over het nieuwe stembiljet. Zij zullen hier zo goed mogelijk op voorbereid moeten worden.
 1. De communicatie en de voorlichting over het gebruik van de kandidatenlijst wordt aangescherpt en opnieuw getest.
 2. De communicatie en voorlichting voorafgaand aan de verkiezing wordt verbeterd op basis van de resultaten uit de evaluatie. Er komt onder andere meer uitleg rondom een te hoog kandidaatnummer.
 3. De stembureau-instructie wordt gewijzigd, zodat stembureauleden de kiezer nog beter kunnen informeren hoe ze een geldige stem uitbrengen.
- De uitbreiding van de bezetting van het stembureau met een vierde lid. Naast de reguliere taken en verantwoordelijkheden, krijgt het stembureau er tijdens een experiment een belangrijke taak bij. Namelijk, uitleg geven over het nieuwe stembiljet aan kiezers in het stemlokaal. Om die extra taak goed uit te kunnen voeren stelt het ministerie van BZK een vierde stembureaulid verplicht tijdens het experiment.
- In de gemeente vindt weer onderzoek plaats onder kiezers, stembureauleden en verkiezingsteams. Aan hen wordt via enquêtes gevraagd wat zij vinden van het nieuwe stembiljet. De onderzoeksresultaten worden vergeleken met die van het vorige onderzoek dat is uitgevoerd tijdens de Europees Parlementsverkiezing in 2024.

Participatie

De gemeenten organiseren de verkiezingen, zorgen voor de juiste bezetting van de stembureaus, leiden de stembureauleden op en nemen actief deel aan de onderzoeken voor de evaluatie. Ook leggen zij de eisen aan de middelen neer bij de leveranciers. Het ministerie van BZK ondersteunt bij de productie van en controle op de middelen en materialen en bij het opleiden van stembureauleden. Ook is het ministerie verantwoordelijk voor de uitvoering van de evaluatie.

Het (vooraf) informeren van verschillende groepen kiesgerechtigden is een belangrijk onderdeel van het experiment. Een belangrijk aandachtspunt is het bereiken van de kiesgerechtigden en

het verzorgen van extra voorlichting vooraf aan alle kiezers en aan specifieke doelgroepen zoals laaggeletterde, blinde en slechtziende kiezers. Vanuit het ministerie van BZK zijn daarom diverse middelen ontwikkeld waaronder een digitale oefenvoorziening en een flyer met uitleg over het nieuwe stembiljet. Omdat een landelijke campagne over 'stemmen met een nieuw stembiljet' niet mogelijk is, zal per gemeente gerichte voorlichting moeten plaatsvinden. Per gemeente wordt hiervoor een communicatieplan ontwikkeld door de gemeente in nauwe samenwerking met BZK. Dit traject wordt begeleid door een communicatiebureau.

Financiële consequenties

De meerkosten van het experiment ten opzichte van een reguliere verkiezing worden vergoed door het ministerie van BZK.

Realisatie

Wanneer de gemeenteraad instemt met deelname aan het tweede experiment met een nieuw stembiljet bij de volgende verkiezing kan de minister van BZK de Gemeente Alphen aan den Rijn aanwijzen als experimenteergemeente. De eerst volgende regulier geplande verkiezing is de gemeenteraadsverkiezing op 18 maart 2026. In het geval van een tussentijdse verkiezing vóór 18 maart 2026 wordt er voor de gemeenteraadsverkiezing van 18 maart 2026 een nieuw raadsbesluit gemaakt.

Bijlage:

- Informatiefolder over wat het experiment inhoudt en wat dit betekent voor de gemeente.

Burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn,

de secretaris,

de burgemeester,

Besluit

Gemeenteraad

Jaargang	:	2025
Zaaknummer	:	3543749
Datum	:	27 februari 2025
Onderwerp	:	Deelname aan tweede experiment van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) met een nieuw stembiljet tijdens de volgende verkiezing

De raad van Alphen aan den Rijn,
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 27 februari 2025

Besluit:

In te stemmen met deelname aan tweede experiment van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) met een nieuw stembiljet tijdens de volgende verkiezing. De eerst volgende regulier geplande verkiezing is de gemeenteraadsverkiezing op 18 maart 2026.

Bijlage(n):

- Informatiefolder over wat het experiment inhoudt en wat dit betekent voor de gemeente.

Vastgesteld in de openbare vergadering van << in te vullen door de Griffie >>.

De raad van Alphen aan den Rijn,

de griffier,

de voorzitter,

drs. J.A.M. Timmerman

dr. J.P. (Peter) Rehwinkel